

La previsible suspensió de la llei de custòdia compartida pel Tribunal Constitucional ha deixat al descobert les diferències internes dins del Govern valencià en aquesta matèria. Compromís és partidari de la custòdia compartida perquè considera que afavoreix la coparentalitat, mentre que el PSPV-PSOE hi està radicalment en contra perquè creu que perjudica les dones. Ens endinsem en una controvèrsia amb ramificacions jurídiques i familiars.

La custòdia compartida separa el Consell

Reportatge de Violeta Tena

El passat 6 de maig el Tribunal Constitucional (TC) va donar la primera puntada de peu al dret civil valencià. Aquell dia l'alt tribunal va sentenciar que les Corts Valencianes no tenen la competència per legislar en matèria de dret civil, per la qual cosa declarava inconstitucional la Llei de Règim Econòmic Matrimonial. Dues lleis més impulsades a l'abrig de la reforma de l'Estatut d'Autonomia de 2008 esperen ara al corredor de la mort. Són la

Llei de Parelles de Fet i la Llei de Custòdia Compartida, totes dues promogudes pel Partit Popular els anys 2012 i 2011. El ple del TC podria firmar la seua sentència de mort abans de l'estiu.

La suspensió de la Llei de Custòdia Compartida ha tret a la llum que, en aquesta matèria, es dona un abisme entre els dos socis de Govern. PSPV-PSOE i Compromís mantenen postures radicalment oposades: mentre els socialistes estan en contra de la custòdia compar-

tida, els valencianistes, amb la vicepresidenta Mónica Oltra al capdavant, hi estan a favor. Els primers sostenen que aquest règim perjudica les dones; els segons, que és una bona manera de fomentar la coparentalitat. El debat a l'interior del Govern valencià no fa més que reproduir la controvèrsia social que aquest tema continua generant en la societat. Trenta-cinc anys després de l'aprovació de la llei del divorci, la manera com s'ha de regular la gestió dels

fills quan es parteixen peres continua provocant un debat encès.

Les espurnes van saltar el passat 13 d'abril passat, durant el debat d'una proposició no de llei a les Corts Valencianes on s'instava el Govern espanyol a retirar els recursos d'inconstitucionalitat sobre les tres lleis emanades de la recuperació del dret civil, un assumpte en què, en principi, els tres partits que donen suport al Consell (PSPV-PSOE, Compromís i Podem) hi estaven d'acord. Durant el debat, però, el síndic dels socialistes va etzibar una llarga diatriba contra les Lleis de Custòdia Compartida i de Règim Econòmic Matrimonial. Segons Manolo Mata, aquests textos legals perjudiquen i "capolen" les dones. "Creiem que alguna de les lleis és l'agressió més important que s'ha fet a les dones des que estava vigent l'uxoricidi a Espanya", va dir.

L'etzibada de retrets d'aquell dia va reviscolar l'antiga oposició dels socialistes a la custòdia compartida. De fet, fou el mateix PSPV-PSOE qui l'any 2011 maniobrà perquè el Govern de José Luís Rodríguez Zapatero impugnara aquesta llei davant el TC, considerant que malmetia els drets de les dones. Aleshores, però, els socialistes valencians estaven en l'oposició. Ara, encapçalen un Govern on tenen com a soci un partit que és favorable a l'aplicació de la custòdia compartida, com ja es fa en altres autonomies, com ara Aragó, Catalunya, Navarra o el País Basc. La situació, doncs, és complicada. Certament, no és l'únic àmbit de la gestió política en què socialistes i valencianistes dissenteixen, però segurament sí que és un dels aspectes que més discussió social pot provocar. Les separacions i els divorcis fa dècades que van deixar de ser un exotisme per convertir-se en el pa nostre de cada dia. Un de cada cinc matrimonis acaben trencant-se i, en molts casos, hi ha fills en disputa. La manera com el legislador determina qui n'ha de tenir la guàrdia i custòdia, doncs, no és un fet menor.

Un matrimoni mal avingut

Arribats a aquest punt, la situació política a propòsit d'això és força paradoxal: mentre el PSPV espera un sentència negativa del TC, Compromís s'estimaria més mantenir vigent la llei impulsada pel PP. De fet, els socialistes tenen clar que en l'hipotètic cas que el Tribunal Constitucional sentenciara favorablement a la llei (una possibilitat remotíssima), presentarien a les Corts una moció per derogar l'actual text. "Els socialistes no estem en contra de la custòdia compartida *per se*. Del que estem en contra és que s'aplique de manera automàtica quan hi ha desacord entre els progenitors", explica Rosa Peris, diputada del PSPV-PSOE, qui considera que la legislació actual "no vetlla tant per l'interès i els drets del menor com pels dels progenitors". Opina d'una altra manera Maria Josep Ortega, parlamentària de Compromís. Ortega crida l'atenció sobre el fet que s'haja reduït el nom d'aquesta llei a "Llei de Custòdia Compartida". "Es diu Llei de relacions familiars dels fills i filles els progenitors dels quals no conviuen", puntualitza. "La llei no regula només el règim de custòdia compartida, també la custòdia monoparental i apuntala el dret dels i les menors

a relacionar-se amb els seus parents, com els pares i els germans", argumenta la diputada de Compromís, per a qui la llei "parla de l'interès del menor, no dels adults". "Comparar l'uxoricidi amb la llei valenciana de relacions dels pares i mares amb els seus fills i filles està fora de lloc", assegura Maria Josep Ortega en referència a les paraules del síndic socialista Manolo Mata.

La socialista Rosa Peris, per la seua banda, creu que s'equivoquen els qui consideren la custòdia compartida una mesura feminista. "Venim d'una tradició familiarista i la dona continua fent-se càrrec, en el 90% dels casos, de la cura principal dels fills. Som les dones qui renunciem a promocionar-nos laboralment i reduïm les jornades –argumenta–. La custòdia compartida seria una mesura feminista i igualitarista si la societat i, per tant, el punt de partida, fora d'igualtat. Però no ho és". Els socialistes valencians compten, en aquesta batalla pels arguments, amb el suport de la majoria dels moviments feministes. "La lluita per la igualtat no pot començar per la custòdia compartida, ha de començar pel dia a dia. Altrament, el que tenim és que l'estan utilitzant molts homes per fer mal a →

Custòdia compartida

ARGUMENTS A FAVOR

- ➔ Afavoreix la coparentalitat, és a dir, la implicació per igual del pare i de la mare en el procés d'educació del fill o filla.
- ➔ Garanteix la igualtat de drets dels pares i de les mares.
- ➔ Afavoreix l'alliberament de la dona i la desempallega del rol de cuidadora única.
- ➔ La custòdia monoparental provoca síndrome d'alienació respecte d'un dels progenitors.
- ➔ Disminueix la litigiositat.

ARGUMENTS EN CONTRA

- ➔ Alguns homes la utilitzen per privar la dona, que sol estar en una posició econòmica i social pitjor, de la pensió per la cura dels fills.
- ➔ No es pot parlar de custòdia compartida quan no hi ha una igualtat real entre dones i homes.
- ➔ Afavoreix la violència contra les dones.
- ➔ Assimila els fills al patrimoni material a repartir en la liquidació dels béns i, per tant, els fa subsidiaris de transacció, subhasta i coacció.
- ➔ Augmenta la litigiositat.

EFE

La vice-presidenta Mónica Oltra, partidària de la custòdia compartida, conversa amb el síndic socialista, Manolo Mata, que hi és contrari.

→ les dones en procés de separació”, argumenta Amàlia Alba, presidenta de Dones Progressistes.

Preparats per a la batalla

La dissensió política i la més que probable sentència en contra del TC ha posat en guàrdia els diversos col·lectius afectats per una qüestió que té múltiples derivades jurídiques i, sobretot, socials. L'any passat es van registrar al País Valencià 5.738 divorcis i 209 separacions sense consens, segons les dades del Consell General del Poder Judicial. La custòdia dels fills continua situant-se en el centre dels litigis de les parelles que decideixen posar punt final a la seua relació. La guerra pels fills ha cristal·litzat al País Valencià en la creació de dues associacions. D'una banda, hi ha l'Associació de Separades i Divorciades, creada fa 30 anys per defensar els interessos de les dones en els litigis matrimonials. De l'altra, hi ha la Plataforma per la Custòdia Compartida, fundada l'any 2003 per un grup d'homes. En l'actualitat, el 35% dels seus socis són dones. Mentre per a les primeres la suspensió de la llei de custòdia compartida seria una victòria, per als segons suposaria “un retrocés”. Les posicions dels uns i dels altres són diametralment oposades i en aquesta oposició entren moltes disquisicions a propòsit de conceptes com feminisme o igualtat. “La custòdia compartida és

➔ QUÈ DIU EXACTAMENT LA LLEI?

El punt 2 de l'article 4 de la Llei de relacions familiars dels fills i filles els progenitors dels quals no conviuen estableix: “Com a regla general, l'autoritat judicial atribuirà a tots dos progenitors, de forma compartida, el règim de convivència amb els fills i filles menors d'edat, sense que siga obstacle per a això l'oposició d'un dels progenitors o les males relacions entre ells”. Ara bé, el punt 4 de l'article 5 també estableix que el jutge “podrà atorgar a només un dels progenitors el règim de convivència amb els fills o fills menors quan ho considere necessari per garantir el seu interès superior, i a la vista dels informes socials, mèdics, psicològics i d'altres que procedisquen”. És a dir, que si bé la custòdia compartida és la modalitat d'aplicació preferent, el jutge pot decidir no atorgar-la si considera que això perjudica el menor. El problema, segons expliquen els advocats preguntats per EL TEMPS, és que en moltes ocasions els informes preceptius es demoren en excés, la qual cosa provoca que règims de custòdia compartida que havien de ser transitoris acaben consolidant-se. “Quan hi ha un marc jurídic amb una prevalença cap a un règim, la realitat és que acaben produint-se automatismes i no una valoració objectiva i acurada dels fets”, explica Anna Oliver, advocada.

feminista”, assegura Pilar Marco, presidenta de l'entitat, qui recorda que països com el Regne Unit, Itàlia, Alemanya o França tenen la custòdia compartida com a modalitat preferent. “Fixa't que a França va ser una persona tan poc sospitosa de masclista com Ségolène Royal qui la va impulsar”, diu Marco, qui també és advocada. I afegeix: “La llei vetlla pels drets dels infants en la mesura que permet que gaudisquen equitativament de la cura i l'educació de tots dos progenitors. A més, ens permet avançar cap a la igualtat entre homes i dones”. Aquesta plataforma avança que, en cas que el Tribunal Constitucional suspenga la llei actualment vigent, exigiran als partits polítics que es mobilitzen. Les espases, però, són altes contra el PSOE: “No ens representen. S'escuden en una concepció equívoca del feminisme i perjudiquen la coparentalitat”.

“No es pot parlar de custòdia compartida quan no hi ha igualtat entre homes i dones”, argumenta Herminia Royo, presidenta de Separadas y Divorciadas, qui sosté que, en el dia a dia, són les dones qui més s'hi impliquen. Royo assegura –i ho confirmen tots els advocats consultats per aquest reportatge– que molts pares utilitzen la custòdia compartida com una manera d'amenaçar les mares. “Debilita la posició de la dona en els escenaris de ruptura familiar, i les obliga a acceptar condicions materials perjudicials per a ells i per als seus fills i filles, i cedir en l'ampliació del règim de visites, amb la finalitat última d'evitar la custòdia compartida”, assegura Royo, qui critica que molts pares només s'interessen per la cura dels fills quan les parelles trenquen el plat bonic. Són el que ella anomena “els pares sobrevinguts”. “Abans de 2011, només un 10% dels homes demanaven la custòdia compartida”, assegura. I remata: “La custòdia compartida imposada és una altra modalitat més de violència sobre les dones”.

Debat social a banda, les diferències emergeixen entre PSPV i Compromís. La qüestió, com en les topades matrimonials, de moment, la dirimirà un jutge. ●